

EDA İŞLER İLE GÖRÜNÜR BİR YERDE ÜZERİNE

Abdullah Ezik

- İlk öykü kitabı *Kaza Süsü*'nde giriştiği deneysel metinlerle dikkat çeken Eda İşler, geçtiğimiz aylarda yayımlanan yeni kitabı *Görünür Bir Yerde*'de kökü çok daha derinlerde yatan, kayıp ve yas duygularıyla örülmüş metinlere yer veriyor.

Eda İşler, *Görünür Bir Yerde*'de yer alan yeni öykülerinde, yemek masalarında ekmek kırıntıları gibi biriken sessizliklerden, hiçbir renge bürünmeden gelip geçen günlerden, mecburi mesailerde ufalanan saatlerden, kalabalıkların bir kenarında derinden derine büyüyen öfkelerden, bir başkasına aitmişçesine yabancılanan çocukluk resimlerinden kalan tortulara dokunuyor. Kayıp bir kolun ağırlı boşluğundan, ömrün her anını kırılğanlıkla işaretleyen bir kamburun ağırlığından ya da dile gelmeyen korkulu arzuların damıtılmış anların toplamı, kılı kırk yarararak dokunmuş öykülere dönüşüyor.

Eda İşler ile ilk kitabı *Kaza Süsü* ve geçtiğimiz aylarda okurla buluşan yeni öykü kitabı *Görünür Bir Yerde* üzerine konuştuk.

Öyküleriniz bugüne kadar Hece Öykü, Post Öykü, Öykü Gazetesi, Dergâh ve Türk Dili gibi çeşitli dergilerde yayınlandı. İlk öykü kitabınız Kaza Süsü ise 2019'da Dergâh Yayınları tarafından okurla buluşturuldu. Öncelikle ilk dönem öyküleriniz ve hemen ardından Kaza Süsü'nün yayınlanması, bir yazar olarak sizi nasıl motive etti? Yazma motivasyonunuz nasıldır?

İlk kitabımın yayınlanmasının öncesinde çeşitli dergilerde öykülerimin yer alması birçok yazar adayı gibi benim için de büyük bir motivasyon kaynağı olmuş, henüz yolun başındayken yazmaya devam etmem konusunda beni cesaretlendirmişti tabii ki. Fakat öykülerimin hiçbirisi herhangi bir dergide yayımlanma kabulü almasaydı da yazmaya devam ederdim sanıyorum. Zaten çok uzun zamandır yazmama, birçok kere şansımı denememe rağmen başlarda çok defa

reddedilmiştim. Yine de yazmaya devam ettiğime bakılırsa reddedilmek, tıpkı kabul görmek gibi beni yolun bir yerinde cesaretlendirdi diyebiliriz.

Kaza Süsü'nün son öyküsünde kitap boyunca hikâyesine yer verdiğiniz bütün kahramanları bir araya getiriyor, böylece kitaba da bütünlük kazandırılıyorsunuz. Bu anlamda sizin bütün bir kitabı inşa etmeniz, tüm karakterleri bir arada ele almanız dikkat çekici. Bir öykü kitabı olarak Kaza Süsü'nün (bütün kahramanların bir araya geldiği) finali ve kitabın tasarımı üzerine ne söylersiniz?

İlk kitabımda, içeriksel bir uyumla beraber öyküler arasında biçimsel bir harmoni de yakalamak istiyordum. Bunun ilk sebebi, biçimin çekiciliğinin içeriği daha anlamlı kılacağına düşünmem, ikincisi ise o dönem basitçe postmodern okumalara ağırlık verip bunlardan etkilenmem. Bir parantez açıp, o kitaptaki öykülerin saat yönünde bir zamansal sırayı izlediğini de eklemek istiyordum. Zamanın hatırayı nasıl biçimlendirdiğini gösterme arzusunda idim çünkü. Atmosferi çoğunlukla zaman motifiyle kuşatmamın açıklayıcısı da bu olabilir sanıyorum.

Öyküleriniz arasındaki bağlantılar, birbirlerine yaptıkları göndermeler, ara ara bir araya gelen kahramanlar, sizin bu kitabı nasıl bir bütün olarak ele aldığınızı da gösteriyor. Peki bir öykü kitabı yayınlamak ile tek bir öykü kaleme almak arasında ne tür farklar var? Siz bir ayrım gözetiyor musunuz yoksa her bir öykü, kendi kaderini mi belirliyor?

Kaza Süsü'ndeki öyküler, başından beri bir kitap olmak için yazıldıklarından, her bir öykünün kaderi, sırası, yeri baştan belliydi. Fakat benim için işler elbette her zaman bu şekilde ilerlemiyor. Hangi dönem neyi mesele ediyorsam genellikle onun hakkında yazıyorum ve bunlar bir araya gelip bir kitabın içinde kendilerine yer buluyorlar. Yani, ikinci kitapta durum bu şekilde gelişti. Her öykü, kendi kaderini belirledi.

İkinci öykü kitabınız Görünür Bir Yerde, geçtiğimiz aylarda Everest Yayınları tarafından basıldı. İki yıllık bir süre içerisinde iki öykü kitabı yayınlamanız ve çizginizi korumanız bu anlamda dikkat çekici. 2 yıllık bir süre içerisinde peş peşe öyküye odaklanan iki eser üretmeniz, bir iddia olarak görülebilir mi? Kaza Süsü ve Görünür Bir Yerde arasında sizin için değişen bir şeyler oldu mu?

İlk kitaptan sonra ikinciye yazmak için geçen süre, görüldüğü kadar kısa gelmedi bana. Arada dört kitap çevirdim, bunlardan üçü yayın sürecinde. Türe odaklandığım bir iddiaya sahip olduğumu söyleyemem ama o iki senelik zamanda sıkı çalıştığımı söyleyebilirim. Diğer sorunuza gelecek olursak ilk öykü kitabım sizin de bahsettiğiniz gibi biçime yoğunlaştığım öykülerin toplamıydı. *Görünür Bir Yerde* ise biraz daha hesapsız, kadere kalmış bir sürecin ürünü. Bunda bütünüyle yaş almanın, yaşanmışlıkların ve son yıllarda okuduklarımin, gördüklerimin etkisi var.

Bu kitabınızda belirli an ve farkındalıkların kişinin hayatında nasıl bir yere sahip olabileceğini, gözden kaçan kimi durumların hayatımızda ne kadar büyük etkilere sahip olabileceğini imliyorsunuz. Öncelikle, bu ikinci kitabın serüveni ve gün yüzüne çıkma süreci üzerine ne söylersiniz?

Bazılarının derisinin altına bir leke gibi yerleşip gitgide benliklerini ele geçiren, onları bulunduğu yerden, biçimden, kimlikten memnun olmamaya, saklanıp durmaya iten sebepler kimseyi ilgilendirmiyor. Yaşarken yalnızca hevesi, öfkesi, coşkusu olanlar dikkate değer bulunuyor. İki kişinin gündelik bir sohbete karışmasını şaşırarak dinleyen asık suratlılardan çoklarının haberi yok. Ama bunları okumayı seviyorlar. Bu, benim kafaya taktığım meselelerden biri fakat öykülerin gün yüzüne çıkma hikâyesinin tek kahramanı değil. Salgın, bir eve kapanma, bir evden göç etme, kayıplar, vedalar, bekleyiş, bu sürecin öteki kahramanları.

Kayıp Rıhtım için kaleme aldığınız yazıda “Kitabın ismi, teması, öykülerin sıralaması, karakterlerin neye benzeyeceği, günde ne kadar yazacağım, yazmayı ne zaman noktalayacağım belliydi.” diyorsunuz. Daha sonra ise değişen, farklılaşan kimi şartlar ve olaylar söz konusu. Artık biten bir projenin/kitabın/metnin arkasından baktığımızda, Görünür Bir Yerde, yola çıktığımızda yazmayı planladığınız metin mi? Yolda başına neler geldi, neler değişti?

Görünür Bir Yerde, yola çıktığımda yazmayı planladığım metin değil. O zamanlar başladığım metne devam etseydim *Kaza Süsü*'ne çok benzeyen bir kitap daha yazabilirdim. Bunu isterdim fakat yolda önüme çıkanlar ondan vazgeçmememe sebep oldu. Ben de yolda şekillenen, son biçimini benimle beraber alan bir metin yazdım. Onu yazarsam kendime karşı bir görevi ifa etmiş olacaktım sanırım. Olgunluk yıllarımin ilk ürünü gibi görüyorum *Görünür Bir Yerde*'yi bu yüzden. Bu olgunluğu yaş almak biçiminde de tanımlamıyorum. Büyüdüm. Süreçte babamı kaybetmekle ruhsal yetişkinliğim başladı.

Kitabınızdaki kimi öykülerin kahramanları sizin bizzat tanıdığınız, yaşantısına tanık olduğunuz kişiler. Bu anlamda çevrenizdeki insanlar, gezip gördüğünüz yerler, tanıdığınız insanlar sizi ve öykü evreninizi de besleyen unsurlar olarak yorumlanabilir. Bu noktada, kişisel yaşantınız ve çevrenizdeki insanlar sizi nasıl etkiliyor/besliyor? Öykülerinize gündelik yaşamınızdan neler, ne kadar sızıyor?

Kişisel yaşantım, çevremdeki kişiler, insanlar beni epey besliyor. Özellikle yaşlıları dinlemeyi seviyor, olayları değerlendirme biçimlerini değerli buluyorum. İkinci kitabımdaki Yedi Mehmet'in Yeleği öyküsü, babaannemin anlattığı hikâyelere dayanıyor. Sıklıkla kalabalığa giriyor, kafelerde, açık havada seyrederek, dinleyerek yazıyorum. Bunlar dışında tablolardan, filmlerden ve rüyalardan etkilendiğimi düşünüyorum. Bir rüya defterim var. Bunu ilham verici buluyorum.

Bu kitapta anlattığınız öyküler ile kitap başlığının oldukça iç içe geçtiğini söylemek mümkün. Kitap boyunca hikâyesine yer verdiğiniz kahramanlar hep görünür bir yerlerde dururlarken onların yaşanıp giden, bir türlü görünmek bilmeyen hayatları da dikkat çeker. Sizin daha çok görmezden gelinen kahramanların hikâyesine yer verdiğiniz, onların yaşantısına misafir olduğunuz söylenebilir mi?

Söylenebilir. İnsanların kitabımda okuduklarının ne kadarına dâhil olduğunu bilmesem de yaşarken görmedikleriyle metinlerimde anlaşmalarını umuyorum.

“-miş gibi yapma”, görmezlikten gelme, kör-sağır-dilsiz taklidi yapma, özellikle modern çağda insan ilişkilerini de etkileyen önemli sorunsallardan birisi. Birçok insanın birbirlerinin yaşamına teğet geçtiğini, ona dokunmamak, müdahil olmamak için elinden geleni yaptığı söylenebilir. Sizin öykülerinizde de buna benzer bir durum var. Devletin kayıtsızlığı, ebeveynlerin yok saymaları, arkadaşın, eşin dostun “-miş gibi yapma”ları... Çağ ve benim biraz da çağ ile ilişkilendirdiğim karakterler üzerinden yaklaştığım bu durum üzerine siz ne söylersiniz?

Yaşamda arkada kalmanın birçok farklı sebebi var; yorgunluk, uyumsuzluk, umutsuzluk, yoksunluk ve dahası. Ve bu gerekçelere sahip olup da elinizde kendinizi düze çıkaracak bir adres yoksa kolayca kaybolabiliyorsunuz. Yeterince güçlü, yeterince akıllı, yeterince soru soran, yeterince konuşan, yeterince hızlı koşan biri olmanız gerekiyor. Çünkü ailenize yetişseniz devlet kaçıyor, dostlarınızı tutsanız sevgili belki. Yaşamın durup seyretmek, dinlenip tadına varmakla güzelleştiği zamanlar geride mi kaldı yoksa bu mesele hep bu çağdaki gibi miydi, emin değilim. Çağın yetişemeyenin buhranı yeni bir haber olmasa da bunu anlatmayı kendime özgü yollarda aramak meseleyi benim açımdan anlamlı kılıyor. Kendi sorularıma bir cevap bulursam onu kayıp bir kola, yamalı bir yeleğe, ara sıra da pişmek bilmeyen bir yemeğe koyuyorum. Sanırım böylelikle *Görünür Bir Yerde* çıkıyor ortaya.

Aslında bütün bir kitabın birlikte değerlendirilebileceği bir diğer konu olarak “kayıp” ve “yas”tan söz etmek mümkün. Kahramanlarınızın kaybettikleri insanlara, objelere, zamana dair duydukları yas ve yitirilmişlik hissi, öykülerinizin ortak noktalarından birisi. “Kayıp ve yas”, sizin öykülerinizde nasıl bir anlam kazanıyor? “Kayıp ve yas”ı Görünür Bir Yerde özelinde nasıl iç içe geçirdiniz?

“Kayıp ve yas” izleğini insanın fiziki ve manevi boşluklarıyla ilintilemek zor değildir. Bir şeyinizi kaybeder, ondan miras kötücül duygularla baş eder, ardın-

dan belli konulara dair duyarlılığınızı yitirir, o güne dek sığılıklarından yakındığınız öteki insanlara benzersiniz. *Görünür Bir Yerde*, basitçe bir boşluğu kapatmaya çalışıyor. Bunu yaparken de yeni küçük boşluklar açıyor. Öykülerin çoğunda kahramanın mücadelesi daha büyüğünü tamir edince görünmeyen yerlerde büyüyen lekelere benziyor. Bir yakınınızı kaybettikten sonra duyduğunuz hissizlik bazen bir kolunuzun olmayışını unuttuğunuzdaki ruh hâliyle karışıyor. Sevgisizliğin açtığı çatlak hem verilmeyen bir selamda hem de unutulmuş bir randevuda büyüyebiliyor.

Kitabın ilk üç öyküsünde çocuk-ebeveyn ilişkisini ve bu ilişkiden doğan "miras ve "yüzleşme" konusunu tartışmaya açmak mümkün. Kayıp çocukluklar, ebeveynliğin/ ebeveynlerin karanlık tarafı, onlardan gelecek kuşaklara kalan miras, travmalar, suçluluk psikolojisi, çocukluğun soğuk yüzü...

Siz ise tüm bu duygu ve birikimleri belirli objeler aracılığıyla okura sunuyorsunuz, kimi zaman bir defter kimi zaman bir yelek veya gazete haberi. Bu öykülerde ön plana çıkan miras ve yüzleşme meselesi, neden objeler üzerinden somutlaştırılır? Bu objeler, soyut olanın, kişinin hep içinde taşıdığı dertlerin elle tutulur karşılıkları mıdır?

Kitaptaki aile kavramı bazen onun bir parçası olmayı başaranlar, kimi zaman da ailenin kendisi tarafından otoriter ve normatif bir nosyon olarak gösteriliyor. Çocukluk hatıralarını güne çıkaran, bilinçdışında unutulmuşları hatırlatan nesnelere, koku ve tatların, kahramanların günlük yaşantısının bir parçası olması evet, bir yazar tercihi. Ve bahsi geçen nesnelere hem yaşarken hem de öykünün içinde, birtakım somut dertlerin özcü tamamlayıcıları olduğunu belirtmek de yanlış olmaz.

"Görünür Bir Yerde", "Bir Arzuyla Ürkek Ürkek", "Süreyya Boşluğu" ve "Bir İp Mesafesi"nde ele aldığımız kahramanlara hep bir heves yoksunluğu ve memnuniyetsizlik hâkim. Peki bunca kahramanın hayatındaki bu boşluk ve memnuniyetsizlik kaynağını nereden alır?

Benden alıyor. İnsanın görece çirkin tarafını okumayı, anlatmayı seviyorum. Kendini gizlemeyen, ona sahip çıkan, tepki gösteren, heveslenen bireyleri incelemek içimden gelmiyor, bana keyif vermiyorlar. Kendine, yaşamaya maruz kalanları, cinsiyetlerinden, arzularından utananları veya bunlara hiç sahip olmayanları, kısacası beceriksizleri seviyorum. Çocuksu mutluluklar, örgütlen-

meler, coşkular, hazlar, büyük büyük şiddetler, öfkelenmeler belki biraz daha ileride ele alabileceğim konulardır. Şimdilik tercihim gözlerini kapayarak ölüverenlerden yana.

Değişim, hayatın şüphesiz en önemli parçalarından birisi. Kişi de hayatı boyunca değişmeye devam eder. Siz de aslında çocuk bahsinde bu duruma dikkat çekiyorsunuz: “Olduğu gibi kalan bir şey varsa o da çocukluktur.” Hemen sonrasında yaşananlar ise kişinin kendi kişisel yolculuğunu belirleyen ana hattı belirler. Sizin kahramanlarınızın da hep bir değişim gösterdikleri düşünüldüğünde, değişim/dönüşüm meselesi, hangi açıdan ilginizi çekiyor?

Çocuklukta yarım kalan, içimizdeki mezara atılan duygular bedenimiz büyüdükçe şeklimizi içeriden de değiştiriyor fakat ufacık bir tetikleyici bizi o günkü mezarın başına yeniden oturtabiliyor. Bu yüzden olduğu gibi kalan bir şey varsa o da çocukluktur, diyorum ama kişisel yolculuk elbette ki bu yaralardan bağımsız gün gün süren bir serüven. Yolda büyüklü küçüklü bir sürü tecrübe yaşama şansınız oluyor. Hiç hesapta yokken sakat kalabiliyor, hayatınızın aşkını bulabiliyor, evde televizyon seyrederken destansı bir aydınlanma yaşatabiliyorsunuz. Yaşamayı tuhaf buluyorum. Neticede kirli, bulanık bir suda kaza eseri meydana gelen yabansılarız ve bunu unutamıyormuşuz gibi geliyor bana. İnsanın ölene kadar bu gerçeği aşmaya çalışması, kendi doğasını ve çevre hakikatini anlama uğraşı, zekâ ile vardığı bir kavram üretme çabası onu değişime götüren sebepleri meydana getiriyor.